

زمان تنها یک مسأله فلسفی نیست/ زمان با تمام مسائل دینی ارتباط دارد

دینانی با بیان اهمیت مفهوم زمان گفت: تفکر آزاد آدمی (توهم) این است که می‌گوید زمان از ازل تا ابد بوده و همه موجودات در آن قرار داشته‌اند.

دینانی با بیان اهمیت مفهوم زمان گفت: تفکر آزاد آدمی (توهم) این است که می‌گوید زمان از ازل تا ابد بوده و همه موجودات در آن قرار داشته‌اند.

به گزارش خبرنگار مهر، نشست بررسی کتاب «معمای زمان و حدوث جهان» دیروز سه‌شنبه (۱۱ آذرماه) با سخنرانی دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی چهره ماندگار فلسفه در کتابخانه ملی ایران برگزار شد.

دینانی در ابتدای این مراسم با اشاره به اینکه کتابخانه ملی ایران مرکز بسیار شریف و بزرگی است گفت: وقتی در راه رسیدن به کتابخانه ملی بودیم دکتر مدرسی سوالی را از من پرسیدند که جای تأمل دارد. ایشان گفتند اگر پیامبران اعظم مانند حضرت عیسی و حضرت موسی به لحاظ تقدم و تأخر جایگاهشان عوض می‌شد آیا به لحاظ زمانی باز هم همان مسائل را بیان می‌کردند؟ فرض ایشان در طرح سوال این بود که زمان چیزی است که از ما جداست و آیا ما در زمانیم یا زمان در ماست. در اینجا سوالات دیگری هم مطرح می‌شود. بدین ترتیب که اگر ما خود را از ظرف زمان بکشیم چگونه سخن می‌گوییم.

وی با اشاره به اینکه تفکر آزاد توهم است افزود: تفکر آزاد آدمی (توهم) این است که می‌گوید زمان از ازل تا ابد بوده و همه موجودات در آن قرار داشته‌اند. البته امروز دانشمندان فیزیک کوآنتوم و فیلسوفان هرکدام به نوعی درگیر درک مفهوم زمان شده‌اند. ظاهر قضیه این است که همه موجودات در زمان هستند اما آیا واقعاً اینگونه است.

دینانی با اشاره به خلقت عالم هستی و ارتباط آن با مقوله زمان گفت: امروزه فیزیکدانان این موضوع را مطرح می‌کنند که پیدایش جهان هستی در اثر انفجاری بوده که از آن به عنوان بیگ‌بنگ یاد می‌شود. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا در همان لحظه انفجار زمان بوده یا نبوده است؟ بنابراین می‌توانیم اینگونه هم این سوال را مطرح کنیم که آیا خدا با عالم است یا در عالم است؟

این استاد فلسفه با اشاره به اینکه مفهوم زمان مفهومی پیچیده و در عین حال ساده است گفت: آگوستین در ۲ هزار سال پیش گفت: اگر از من نپرسید می‌دانم که زمان چیست. اما به محض اینکه از من بخواهید، مفهوم آن را توضیح دهم نمی‌دانم. این تنها یک مسئله فلسفی نیست، بلکه مسئله دینی است. در واقع مسئله زمان با تمام مسائل دینی ارتباط دارد. به فرض مثال در تورات، انجیل و سایر کتاب‌های دینی درباره مفهوم زمان سخن گفته شده است.

وی تصریح کرد: می‌خواهم دوباره این سوال را مطرح کنم که آیا زمان وجود داشت که خداوند عالم را خلق کرد یا اینگونه نبود؟ گفته می‌شود که خداوند طی ۶ روز جهان را خلق کرده است. اگر خدا فعال بود آیا در زمان فعال بود یا در بی‌زمانی؟ به عبارت دیگر آیا زمان مخلوق است یا نامخلوق؟

به گفته عضو هیئت علمی موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، همه متکلمین و متدینین می‌گویند که عالم حادث است. یعنی در یک لحظه آفریده شده است. اما در این میان فلاسفه شیطنت کرده و سوال می‌کنند که آیا در آن لحظه‌ای که عالم خلق شده زمان وجود داشته است یا خیر؟ اگر خدا یک لحظه عالم را خلق کرد قبل از آن چند سال بوده که عالم نبوده است؟

وی با طرح سوالی دیگر گفت: سوال دیگر این است که به چه دلیلی خداوند در آن لحظه جهان را خلق کرده و در واقع مرجح او چه بوده است. کسانی که قائل به تصادف در عالم هستند و علت را واجب نمی‌دانند، راهی برای اثبات خداوند ندارند چون خداوند از راه نظم و عقل ثابت می‌شود و اگر ترجیح بلامرجح باشد نمی‌توان خدا را ثابت کرد.

ابراهیمی دینانی با بیان اینکه ابن‌سینا در این میان به حدوث ذاتی عالم معتقد است افزود: برخی از حکما مانند ابن‌سینا معتقد هستند که عالم از ابتدا حادث بوده و ما تنها فعلیت عمل خداوند در آن ۶ روز مشاهده کرده‌ایم. در واقع خداوند با عالم معیت وجودی دارد. زمان تنها باعث فرسایش موجودات می‌شود و از جمله تن انسانی نیز با زمان فرسوده می‌شود. اما فکر می‌ماند و در واقع فکر زمان را می‌سازد و بر آن سیطره پیدا می‌کند. پس شما فرسوده زمان هستید اما حاکم بر زمان هستید اگر فکرتان را تقویت کنید.

وی در پایان سخنانش تاکید کرد: خداوند محیط و خالق زمان است و باز زمان و هرچه در زمان است وجود دارد. اینگونه مسائل در مسائل متافیزیکی از سوی حکمای ما بیان شده‌اند و در فلسفه الهی افرادی مانند ملاصدرا و ابن‌سینا به کمک ما می‌آیند تا این مسائل را بهتر درک کنیم.